

Tribuna

David Bueno i Torrens. Professor i investigador de genètica i divulgador de la ciència

Falsedats i creences

Les persones tendim a mantenir els nostres sistemes de creences –ètiques, polítiques, religioses, etcètera–, com si ens fes por que el fet d'introduir-hi canvis ens pogués anul·lar. Això comporta que qualsevol element nou quedi integrat de manera congruent amb les idees preconcebudes que ja teníem, en comptes de substituir les obsoletes. En part és un sistema automàtic que ens permet economitjar recursos cerebrals. És més fàcil adaptar les noves creences a allò que pressuposàvem que canviar uns pressupòsits que teníem ben arrelats. Tanmateix, els sistemes de creences són molt més complexos, atès que es transmeten i persisteixen en els grups socials, i és dins aquests grups on poden canviar –o alternativament on es pot dificultar el canvi–. A nivell individual preferim no moure'ns gaire d'on som, però molt especialment intentem que els altres tampoc es moguin, de manera que tots mantinguem l'*statu quo* al qual estem acostumats. Un article que s'acaba de publicar a *Science* proposa uns algoritmes matemàtics que ajuden a entendre i anticipar els canvis socials de creences, i identifiquen els principals elements que els blo-

quegen.

ELS INVESTIGADORS HAN aplicat aquests algoritmes a alguns sistemes de creences, i els resultats han estat sorprenents. Per exemple, aproximadament el 40% dels nord-americans creuen que els humans vam ser creats de manera sobrenatural fa menys de 10.000 anys, malgrat la immensa majoria d'aquestes persones conegui la teoria moderna de l'evolució i reconegui el fet evolutiu, inclosa l'evolució de l'espècie humana. El manteniment tant elevat d'aquestes creences creacionistes no és, pertant, el resultat d'analfabetisme científic, sinó de la

“Les falsedats actuen com un element blocador del canvi

inèrcia social que els mateixos sistemes de creences generen.

AQUEST MODEL MATEMÀTIC identifica tres aspectes crucials que bloquegen els canvis en els sistemes de creences. Primer, les creences van en paquets entrelaçats, de manera que és molt difícil modificar-ne una sense afectar les altres. Podem, per exemple, deixar de creure que som els “amos de la creació” sense plantejar-nos la nostra responsabilitat amb el medi ambient? Segon, tendim a percebre allò que ens expliquen les persones del nostre grup com a molt més fiable que el que ens expliquen persones alienes, la qual cosa tendeix a perpetuar les creences prèvies per un simple efecte de cohesió grupal. I tercer, s'ha vist que les falsedats actuen com un element blocador del canvi, atès que dificulten la fluïdesa en la mobilitat de les creences, de manera similar a com un engranatge rovellat dificulta el funcionament de tota una màquina. Possiblement per això la política i les relacions socials estiguin plenes de falsedats, que coneixem però acceptem; inconscientment ens ajuden a no moure'ns d'allà on som, per comoditat.